

Aldrig mere dansk!

Taler

Nicolai Wergeland

Dato

5 mai 1814

Sted

Eidsvoll

Omstendigheter

Debatt om grunnlovsutkastet

- 1 Intet, ærede Medborgere, Intet anser jeg mere fordærveligt for Fædrelandet, end Gjenoprettelsen af Foreningen med Danmark, Kilden til den Afmagt, hvori Fædrelandet er sjunket. Jeg siger dette i Sandhed uden Nag til den Nation, som engang kaldte sig Tvillingbroder af Nor. - Det danske Folk udmerker sig
- 5 ved flere elskverdige Dyder, og Fredriks Hjerter har i flere Decennier været prøvet. Vi ønsker begge alt Held og Velsignelse, men Forening maa ei være mere, - hint Tvillingbroderskab maa ei mere have Sted i al Evighed.

- Den har kun Skinnet af Grundighed den Indvending, at vi ei bør binde
- 10 Efterkommernes Hænder; thi maa Fædrene ei binde Efterkommerne, saa maa ingen Lov skrives; hver Artikel i Konstitutionen er et Baand paa Efterkommerne. Men skulde de bindes i noget, saa var det i dette Stykke, da vi kan beraabe os paa en lang Erfaring. Et Skridt, vi bebreider vore Forfædre, maa vi ei tillade vore Børn. Vi, som har over 400 Aars Erfaring om Følgerne af
- 15 Forbindelsen, bør for evig forekomme, at ikke vor Efterslægt, som engang vil have forglemt disse ublidelige Dage, ubesindigt tilintetgjør Frugten af deres Fædres tunge Møie, Norges Selvstendighed, og indlader sig i Forhold, de visselig engang, ligesom vi, vil finde, var et Onde.

- 20 Haard er den Himmel, som bedækker Norge, Klimaet er strengt, vi er Beboere af en hyperboreisk Afkrog paa Kloden, og Naturen har bestemt os til at savne saamange af de mildere Landes Fordele. Men Naturen, god midt i sin tilsyneladende Ubarmhertighed, og retfærdig midt i sin Uretfærdighed, har aabenbar villet levne os Erstatning for hine Savn, og derfor beskikket, at Norges
- 25 i nogle Henseender saa ufordelagtige Beliggenhed skulde i andre Henseender være saare velgjørende. Himmelen har villet, at dette Rige, som ei kunds dele

de rigere og skjønnere Landes Gleder, ei heller skulde dele deres Sorger; at dette
30 Land, som ei kunde nyde de frugtbarere og mægtigere Rigers Lykke, ei heller
skulde have Del i deres Elendigheder og Tvistigheder. Her skulde vi bo, saa var
Himlens Villie, som den Fattige i sin afsides liggende Hytte, smaaligen
forsynede, men tilfreds med det lidet, nydende det i uforstyrret Fred, uden at
kjende de stores Vellyster, men ogsaa udelagtige i deres Kabaler, Splid og
35 Kummer.

Derfor afskar Naturen os fra Fastlandet ved et svelgende Dyb, en Afgrund, og
vernede trindt om Landet med Pallisader af talløse Klipper. Men vi overskred
Naturens afmærkede Grendser, og indgik en unaturlig Forbindelse med et Rige,
40 der ei kunde andet, end inddrage os i unaturlige Krige, indvikle os i
Misforstaaelse med Magter, med hvilke det for Norge var ligesaa uforløst og
underligt, som skadeligt, at være uens. Al Fordel af vort Lands Beliggenhed har
vi saaledes, ved Forbindelsen med Danmark, opofret. Men er nu Baandet løst
uden brødefuld Revolution, tilbydes os Leilighed til at vende tilbage inden
45 Naturens, Fredens og Lykkens Grendser, skulde vi da fremdeles ofre eller tillade
sildigste Efterslægt at opofre det store Gode, Fædrenelandets Beliggenhed
forskafter det? Skulde et Baand, der fast ved intet gjengjelder de dyreste
Opofrelser, atter kunne knyttes? Eller har Norge nogensomhelst gjensidig
Fordel af den danske Forbindelse, hvor stor og herlig maa da hin Fordel ikke
50 være, naar selv langvarige Feider ei er for stor en Pris for samme?

Nevn, hvo som kan, det politiske Gavn af Norges Indlemmelse i den danske
Stat, som ei kjøbes for dyrt med Norges Sønners Blod, med hungrende Enkers
og Børns Skrig, med Udelukkelse fra Europas Havne, med Handelens Død, med
55 Pengevesenets Undergang? Krig, Menneskeslegtens Svøbe, alt det godes
Ødelegger, - Fred, Gjenstanden for Folkenes megen Raab til Himmelen, skulde
ei komme i Betragtning, skulde agtes for intet imod en Pagt med Øerne paa hin
Side Havet? Hvormed har da Danien fortryllet dette Folk, at det endnu, førend
Riget har forvundet Lidelserne af 7 Aars Feide, kan tænke sig Gjenforeningen, -
60 at det paa en Tid, da det legger den første Grundsten til en egen, uafhængig Stat,
og staar færdig til med Strømme Blod at besegle sin Uafhængighed, kan taale
Forestillingen om, at Efterslægten atter skulde skjenke Danmark Frugten af sine
Møier?

65 Af en saa nøie Forbindelse mellem to Riger, der avskilles ved et Hav og ved et
helt mellemliggende fremmed Kongerige, kunde og kan ei komme andet end

gjensidig Fordærvelse. En megtig Flaade var kun det eneste, der nogenlunde formaaede at sammenholde Delene af en saadan Stat; og da dette Baand brast, 70 brast Norges Scepter ud af de danske Monarkers Hænder. Fordomsfrie Danske har endog erkjendt Gyldigheden af disse Sandheder, og selv den gode Fredrik vedgaar i sin Proklamation af 18de Januar, at Flaadens Tab opløste det mulige Baand mellem Dan og Nor.

75 Vi har svoret Norges Selvstændighed; men hvad forstaaes ved Norges Selvstændighed? Har vi været selvstændige, eller er vi det først nu? Ingensteds har en høiere Tolk udviklet os tydelig Selvstændighedsbegrebet. Mig forekommer imidlertid unægteligt, at Eden forpligter os til for evig at bryde med Danmark. Thi, er en Forbindelse med Sverige Uselvstændighed, saa maa og en 80 Forbindelse med Danmark være det. Er Sverige os et Scylla, saa er Danmark os et Charybdis. Og nu er det Tid i alle Maader at betrygge os, at vi ei, efter ved Kamp og Møie at have undseilet hint, som et Vrag skal strande paa dette! Yder Folket nu alt - hengiver det Liv og Formue til Brug indtil sidste Skjærv, saa maa og bør det og vinde hædret Selvstændighed ligesaavel fra den ene som fra den 85 anden Side.

Altsaa, Brødre, aldrig mere dansk! Dette er hver ægte Nordmands Ønske. Vi har været Kongerne af Danmark et trofast Folk. Tiden er kommen, da vi uden at forspilde denne Ros, uden brødefuld Insurrektion mod en lovlig Herre kan 90 iagttage Fædrenelandets Interesse. Vi vil tage et venskabeligt Farvel, uden Harme, uden Nag. Vi skilles nødig fra en Ven, som lang Omgang har gjort os kjær, skjønt vi ofte saa surt til hinanden. Men det maa saa være. Hvad Gud har villet adskille, maa intet Menneske tilsammenføie.

95 Jeg foreslaar derfor, at Kongerigerne Danmarks og Norges fremtidige Adskillelse udtrykkelig anføres i Konstitutionen. Det vilde være let yderligere at motivere Vigtigheden deraf, men jeg anser det ufor nødvendent og frygter for at trætte Forsamlingens Opmærksomhed. Skulde dette Forslag ei antages af Forsamlingen, da giver jeg mig den Frihed at proponere, at § 28 maa udtrykkes 100 saaledes: «Kongen maa aldrig antage nogen anden Krone eller Regjering». Betingelsen «uden Storthingets Samtykke» anser jeg enten for overflødig eller farlig. Overflødig er den, saafremt sidste § bliver gjeldende, som tillader Storthinget at endre Konstitutionen. Overflødig er den, dersom Iste § skal være evig gjeldende, da denne erklærer Norge for et frit og uafhængigt Rige. Farlig er 105 den stedse, thi den vil udsætte Storthinget for Fristelse, og intet er vissere, end at

Pluraliteten paa Stortinget ikke altid er Pluraliteten i Folket. Har derimod
Nationens Repræsentanter et ubetinget Forbud at henpege paa, da kan og vil en
Fyrste aldrig i Henseende til andre Throners Bestigelse sette dem paa Prøve, og
110 skulde det ske, hvilken Frimodighed til Afslag giver det ikke at kunne sige: Vi tør
ikke, vi har Loven for os!

Kilde

O.A. Øverland: Illustreret Norsk Historie. Ellevte Bind. Kristiania 1897, s. 527-529.

115

Emner

1814, Debatt, Grunnloven, Innlegg, Unionsoppløsning

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/aldrig-mere-dansk>

120

125

130

135

140